

Autosnelweg A45



A45

Asschaffenburg – Dortmund

[Deel 1 – ABK Seligenstadt \(A3\) - ABK Gambacher \(A5 ri.A4\)](#)

[Deel 2 - ABK Gambacher \(A5 ri.A4\) - ABK Olpe \(A4\)](#)






[Deel 3 - ABK Olpe \(A4\) - Dortmund \(A2\)](#)

[Begin van het document](#)

De Autobahn  = 257 Km lang. (Sauerlandroute)

Van Autobahn Kreuz: Seligenstadt tot Dortmund.

 = Bundesstraße  = Europaweg.

Km 257 Uitrit 47. Autobahn Kreuz: Seligenstadt.		 Arnhem.	
		 Passau.	


Seligenstadt ± 20.000 inwoners





- Dit schilderachtige stadje ligt heel mooi op de zuidelijke Mainoever tussen Offenbach en Aschaffenburg.
- Het centrum dankt aan vele 15^{de} en 16^{de} eeuwse vakwerkhuisen nog steeds een middeleeuws karakter.
- De beroemde Einhards-Basilika torent daar bovenuit.
- Ook het grootste deel van de 13^e eeuwse stadsmuur is bewaard gebleven.
- De geschiedenis van Seligenstadt gaat terug tot een Romeinse versterking (castellum), die in 260 verwoest werd.
- Rond 830 werd op dezelfde plek een benedictijnenklooster gesticht door de geestelijke Einhard, die er een biografie schreef van Karel de Grote (768-814).
- In de Late Middeleeuwen werd de plaats door de gunstige ligging, door het verblijf van de keizers van het huis Hohenstaufen en door de groei van het klooster een belangrijke stad.
- In die periode werd ook Hans Memling (1435-1494) in Seligenstadt geboren.
- Zijn paneelschilderingen zouden hem roem brengen aan het Bourgondische hof.

Km 255 Uitrit 46. Mainhausen.	Seligenstadt.		

Km 253 Uitrit 45b. Kleinostheim.	 Hanau.	





Km 250 Uitrit 45a. Karlstein.	
--------------------------------------	---


Km 243 Uitrit 44. Alzenau.	
-----------------------------------	---


Km 237 Uitrit 43. Autobahn Kreuz: Hanau.			
		 Frankfurt.	






Hanau ± 90 000 inwoners


- Ligt in de deelstaat Hessen, aan de Main.
- Belangrijke edelmetaal- en sieradenindustrie, slijperijen, voorts rubber- en machine-industrie en productie van optische en fijnmechanische literatuur.
- Aan de Main het barokkasteel Philippsruhe (1701, 19^{de} eeuw vergroot), waarin het historisch museum van de stad, met o.m. lokale majolica, is ondergebracht; in de voorstad Wilhelmsbad het vroegere Kurhaus (18^{de} eeuw) en een poppenmuseum.
- Van de voormalige Nederlands-Waalse dubbelkerk (begin 17^{de} eeuw) werd na verwoesting in 1945 de Mariakerk herbouwd.
- Het voormalige, 16^{de} eeuwse raadhuis (in 1957 herbouwd) is thans het Duitse goudsmedenhuis.
- De stad is tot welvaart gebracht door de Hollanders Daniel Behaghel en Jac. v.d. Walle, die er in 1661 de eerste manufactuur van majolica oprichtten, die tot 1806 in bedrijf bleef.

Km 233 Uitrit 42. Autobahn Dreieck: Langenselbolder.		 Fulda.	
		Hanau.	

Km 231 Uitrit 41. Langenselbolder-West.	
--	---

Km 224 Uitrit 40. Hammersbach.	
---	---

   Langen-Bergheim	Langen-Bergheim   	
--	--	---

Km 218 Uitrit 39. Altstadt.	B521 Nidderau.	
	B521 Büdingen.	

Km 213 Uitrit 38. Florstadt.	B275 Friedberg.	
	B275 Ranstadt	
Km 199 Uitrit 37. Wöffersberg.	B455 Hungen.	
	B489 Friedberg.	
Km 188 Uitrit 36. Münzenburg.	B488 Lich.	
	B488 Butzbach.	

Autosnelweg A45







Deel 2 ABK Gambacher (A5 ri.A4) - ABK Olpe (A4)



[Deel 1 - ABK Seligenstadt \(A3\) - ABK Gambacher \(A5 ri.A4\)](#)


[Deel 2 - ABK Gambacher \(A5 ri.A4\) - ABK Olpe \(A4\)](#)

[Deel 3 - ABK Olpe \(A4\) - Dortmund \(A2\)](#)

[Begin van het document](#)

Km 186 Uitrit 35 Autobahn Kreuz: Gambacher.		 Frankfurt.	
		 Kassel.	

Km 177 Uitrit 33. Autobahn Kreuz: Gießen-Süd.		A485 Langgöns.	
	A485	A485 Bad Hersfeld.	


Km 175 Uitrit 32. Gießen-Lützalind.	
--	---


Gießen ± 72.000 inwoners, exclusief 30.000 studenten

- Deze oude universiteitsstad werd in de Tweede Wereldoorlog voor een groot deel verwoest.
- Omdat alleen de belangrijkste gebouwen in hun originele staat zijn teruggebracht, heeft Giessen tegenwoordig geen grote aantrekkingskracht op toeristen.
- De stad op de linkeroever van de Lahn is echter wel een knooppunt van spoorlijnen en heeft een aantrekkelijke winkelpromenade.
- Het is een belangrijk economisch en industrieel centrum in het uiterste noorden van de Wetterau, het gebied ten noorden van Frankfurt.

Giessen is trots op de chemicus Justus von Liebig (1803-1873).

- Aan de universiteit hier ontwikkelde hij tussen 1824 en 1852 de theorie dat organische stof aan dezelfde wetten onderhevig is als anorganische stof.
- Hij verrichtte baanbrekend werk voor het gebruik van mineralen in de landbouw en de ontwikkeling van fermentatiemethoden en geldt als de uitvinder van de kunstmest.
- Het Liebig-Museum toont zijn werk en de universiteit draagt tegenwoordig zijn naam.
- De laatste instelling is deels ondergebracht in het Neue Schloss.
- Dit slot werd in 1537 in vakwerkstijl gebouwd naar voorbeeld van het raadhuis van Alsfeld.

Km 171 Uitrit 31. Wetzlar-Süd.	
---	---

Km 168 Uitrit 30. Wetzlar-Ost.	B49 Weilburg.	


Wetzlar ± 55.000 inwoners

- Deze stad was van eind 12^{de} eeuw tot begin 19^{de} eeuw een vrije rijksstad, alleen verantwoording schuldig aan de Duitse keizer.
- In de stad staat de bekende Leica en Hendsoldt camera en lenzen fabriek;
- Die relatieve bestuurlijke vrijheid bracht, in combinatie met het lidmaatschap van stedenbonden, grote economische voordelen.
- De prestigieuze bouwwerken in de stad getuigen van de rijkste perioden.
- De schaarste aan monumentale gebouwen uit de 15^{de} tot 17^{de} eeuw verraadt dat de stad een faillissement in 1370 maar langzaam te boven kwam.
- Wetzlars hoogtepunt lag na 1693, toen de hoogste Duitse rechtbank uit het door de Fransen bedreigde Speyer hierheen werd verplaatst.
- Dit Reichskammergericht trok invloedrijke mensen aan, waardoor Wetzlar een belangrijke culturele positie innam totdat de Fransen de rechtbank in 1806 sloten.
- In de periode dat hij als jurist aan het hooggerechtshof praktijkervaring wilde opdoen, liet de dichter Goethe zich hier inspireren tot zijn beroemde romantische werk 'Die Leiden des jungen Werthers'.
- Na de Napoleontische tijd was de onafhankelijke positie voorbij.
- De stad viel toe aan de Pruisen.

Km 163 Uitrit 29. Autobahn Kreuz: Wetzlar.			Kassel.	
			Frankfurt.	


We passeren de rivier de Lahn

- Ontspringt in het Rothaargebergte op een hoogte van 633 meter.
- Het stroomgebied omringt het gehele Westerwald.
- Stroomt bij Niederlahnstein in de Rijn.
- De rivier is 218 km lang maar hemelsbreed slechts 80 km lang.
- Dit komt door zijn geslinger naar Limburg aan de Lahn.

Km 155 Uitrit 28. Ehringhausen.	
--	---

 Katzenfurt. Km 153	
---	---

Km 147 Uitrit 27.herborn-Süd.	
--------------------------------------	---

Km 144 Uitrit 26. Herborn-West.	B255 Herborn.	
--	----------------------	---

Herborn ± 10.200 inwoners

- Ten zuiden van Dillenburg ligt de stad Herborn, ook met een slot van de graven van Nassau.
- In 1630 werd het vernieuwd en sinds 1930 is er een evangelisch seminarium gevestigd.
- De Hohe Schule, het in 1591 tot hervormde Theologische Hogeschool verbouwde oude raadhuis uit 1324, was tot 1817 de 'kleinste universiteit van Duitsland'.
- Het Regionaalmuseum van Herborn bevat naast de collectie over de streekgeschiedenis een expositie over de luchtgevechten in de Tweede Wereldoorlog.
- Herborn is zeer rijk aan vakwerkhuisen, sommige bedekt met leisteen.
- Een bijzonder fraaie is het nieuwe raadhuis uit 1590 aan de markt, waar meerdere huizen van kunstig houtsnijwerk zijn voorzien.
- Aan de zuidoostzijde van het stadje ligt de landstreek Die Hörre met het verblijfplaatsje Mittenaar in het leuke dal van de Aar.

 Dollenberg, km 142	Dollenberg. Km 142		
---	---------------------------	---	---

Km 135 Uitrit 25. Dillenburg.




Dillenburg

- De geschiedenis van deze stad is onverbreekelijk verbonden met die van Willem van Oranje.
- Deze graaf van Nassau werd hier in 1533 geboren en keerde er een paar maal terug tijdens zijn strijd tegen de Spaanse tirannie in de Nederlanden.
- Om deze beroemde vorst te eren, heeft men in Dillenburg tussen 1872 en 1875 op de plaats van zijn verwoeste geboortslot een grote toren gebouwd die zijn naam draagt en de aanblik van het hele stadje ± 10.000 inwoners domineert.
- Het gezellige plaatsje aan de Dill, een zijriviertje van de Lahn, werd in de 13^{de} eeuw gesticht bij het kasteel dat in die tijd door graaf Hendrik II van Nassau was uitgekozen als zetel van een belangrijke tak van dit adellijk huis.
- Het Schloss van Dillenburg, waarvan de eerste delen werden gebouwd rond 1240, was van de 15^{de} tot de 18^{de} eeuw een van de grootste van Duitsland.
- Het is nog te zien aan de drie verdiepingen kazematten (ondergrondse, bomvrije gewelven) uit de 15^{de} -16^{de} eeuw.
- Tijdens oorlog konden er duizenden soldaten in leven.
- In 1760 werd de vesting door de Franse generaal De Brogue overwonnen.
- Zijn troepen maakten het slot toen met de grond gelijk.
- De al genoemde Wilhelmsturm werd in de 19^{de} eeuw in sierlijke neogotische stijl gebouwd op het hoogste punt van de vesting.
- Het Oranien-Nassauische Museum in de toren schenkt aandacht aan dit adellijke geslacht en de geschiedenis van het slot.

Ten noorden van de Lahn

- Enkele kilometers voorbij Burgsolms volgt een weg, aan de andere zijde van de Lahn, de Ulmbach noordwaarts naar Beilstein.
- In het 13^{de} eeuwse slot Beilstein, dat eens in bezit was van de graven van Nassau, zat Willem van Oranjes tweede vrouw Anna van Saksen enige tijd vast nadat ze krankzinnig verklaard was.
- De slotkerk uit het begin van de 17^{de} eeuw is het best bewaard gebleven gedeelte van het kasteel.
- Ook de wat verder naar het oosten gelegen burcht van Greifenstein heeft betere tijden gekend.
- De opvallende dubbele toren, waar vroeger geschut was opgesteld, huisvest het Deutsche Glockenmuseum, andere maanden alleen zo. 10-17 uur).
- U kunt hier zien hoe klokken gegoten worden en er zijn ruim veertig verschillende klokken tentoongesteld.
- Het Burg- und Ortsmuseum (zelfde tijden) gaat over de geschiedenis van de burcht en het plaatsje.


Km 127 Uitrit 24.	B54 Limburg a. d. Lahn.	
Haiger-Burbach.	B54 Wilnsdorf.	

Het dal van de Dill

- De Dill ontspringt een kleine 15 km ten zuidwesten van Dillenburg in het Hohe Westerwald, dicht bij de 654 m hoge Stegskopf (met uitzichttoren).
- In dit gebied is de Fuchskaute, een paar kilometer naar het zuiden, de hoogste top met 657 m.
- Stroomafwaarts langs de Dill komt u terecht in het oude stadje Haiger ± 6700 inwoners, ten westen van Dillenburg.
- Het bestond al in 778, maar het bezit nog maar weinig monumenten uit het verleden.
- Het koor van de laatgotische Mariakirche uit 1500 bevat fresco's van het lijdensverhaal.
- Ze werden waarschijnlijk geschilderd door Jan van Leyden.
- U verneemt meer over het verleden van het plaatsje in het Heimatmuseum.
- In het bij Haiger behorende Seelbach bevindt zich een linnenmuseum.

Westerwald, Lahn & Taunus

- Het schilderachtige reviertje de Lahn baant zich van uit het Rothaargebergte via Marburg en Giesßen een weg tussen twee nogal verschillende gebieden, die beide behoren tot het Midden - Rijnlandse leisteengebergte.
- Het noordelijke Westerwald wordt gekenmerkt door een weids, glooiend landschap, terwijl de zuidelijkere Taunus met zijn smalle dalen een veel bergachtiger indruk maakt.
- Op veel plaatsen in het Westerwald en de Taunus komt u resten tegen van een nog veel ouderverdedigingswerk.
- De 'Limes', de Romeinse grensverdediging tussen Rijn en Donau, liep vanuit Bad Hönningen door het westen en zuiden van dit gebied naar de Main.
- De wachttorens en legerplaatsen langs deze grens boden tussen de 1^{ste} en de 3^{de} eeuw bescherming aan de provincie 'Germania Superior'.
- Delen van de verdedigingslinie zijn bewaard gebleven of gereconstrueerd.

Km 118 Uitrit 23. Wilnsdorf.	Wilnsdorf.	

- Bij het ten zuidoosten van Siegen gelegen plaatsje Wilnsdorf vindt u aan de voet van de 579 m hoge Kalteiche nog enkele middeleeuwse mijnen.
- Uit dit plaatsje stamt misschien ook de smid Wieland, die rond het jaar 1100 tot in Engeland bekend was om zijn vakkundig gemaakte bekers.
- Ook tussen Neukirchen en Siegen liggen oude mijnen.
- We naderen het Westerwald en volgen dit tot voorbij Gießén

Km 113 Uitrit 22.	Siegen.	
Siegen-Eisern.		

Siegerland


- De streek rond Siegen wordt gekenmerkt door twee uitersten: veel industrie en toch natuurschoon.
- De industrie vestigde zich hier bij de ijzermijnen.
- Al in de tijd van de Kelten, zo'n 2500 jaar geleden, werd hier ijzererts gevonden.
- De ijzermijnen zijn inmiddels alle gesloten.
- Aan de tijd dat er nog erts omhoog werd gehaald, herinneren her en der de oude groeven en smederijen.
- Door de ambachtslieden niet toe te staan hun geboortestreek te verlaten, probeerde men in de Middeleeuwen het geheim van de smid in het Siegerland te houden.

Km 108 Uitrit 21. Siegen.	Siegen.	

Siegen ± 100.000 inwoners

- Geboortestad van Peter Paul Rubens.
- Siegen is de voormalige residentie van de vorsten van Nassau-Siegen, verwant aan de Nederlandse koninklijke familie.
- Het tot 1742 door de katholieke tak van dit geslacht bewoonde Obere Schloss, ten oosten van het station, is één van de weinige historische bouwwerken in de stad.
- Bij dit kasteel, waarvan het oudste bewaard gebleven deel (het Bischofhaus) werd gebouwd rond 1520, treft u nog delen aan van de oorspronkelijke vestingwerken uit de 13^{de} eeuw, in het slot is het Siegerland Museum ondergebracht.
- In de kelder kunt u door nagebouwde mijngangen dwalen, in de zalen herinneren oude voorwerpen aan de verwerking van ijzer sinds het La Tène tijdperk (ongeveer 450 v. Chr.).
- De schilderijencollectie omvat portretten van de Nassaus, onder wie Willem de Zwijger en zijn gezin, en acht doeken van de in Siegen geboren Peter Paul Rubens (1577-1640), waaronder de 'Graflegging van Christus'.
- Het Untere Schloss verrees op de plaats van een voormalig klooster, na een conflict woonde hier vanaf 1525 de protestantse tak van het huis Nassau-Siegen.

   Siegerland. Km104	Siegerland. Km 104   	
--	---	---

Km 100 Uitrit 20.	Freudenberg.	
Freudenberg.	Siegen.	

Freudenberg ± 15.000 inwoners

- De roem van Freudenberg, in het westen van het Siegerland, begon met de verwoestende brand van 1666.
- Tijdens de planmatige opbouw ontstond de Alte Flecken, een wijk met vakwerkhuisen die een ongebruikelijke eenheid vertoont.
- Aan vier parallel tegen een heuvel gelegen straten bouwde men een prachtige `Gesamtanlage' vol sfeer en fraaie doorkijkjes.
- De geschiedenis ervan verneemt u in het Stadtmuseum aan de Mittelstrasse 4.
- Een plaats die zoveel bezoekers trekt, is vanzelfsprekend goed voorzien van café-restaurants, terrasjes en accommodatie.
- Van de vroegere burcht Freudenberg, in bezit van de graven van Nassau, resteert alleen een verdedigingstoren.
- Hij is omgebouwd tot de kerktoren die boven de vakwerkwijk uitsteekt.
- Ongeveer 10 km ten westen van Freudenberg staat op de grens met het Bergische Land de goed bewaard gebleven 16^{de} eeuwse waterburcht Schloss Crottorf.
- Bij dit slot ligt een wildpark.

Autosnelweg A45








Deel 3 ABK Olpe (A4) - Dortmund (A2)

[Deel 1 – ABK Seligenstadt \(A3\) - ABK Gambacher \(A5 ri.A4\)](#)

[Deel 2 - ABK Gambacher \(A5 ri.A4\) - ABK Olpe \(A4\)](#)


[Deel 3 - ABK Olpe \(A4\) - Dortmund \(A2\)](#)

[Begin van het document](#)

Km 89 Uitrit 19. Autobahn Kreuz: Olpe-Süd.		 Köln.	
		 Dresden.	

Het kunstmatige meer

- Rond 1880 kon men in het Sauerland nog vrijwel nergens een boottochtje maken.
- De eerste impulsen om stuwmeren aan te leggen, kwamen voort uit de stijgende behoefte aan drinkwater en energie in het aangrenzende Bergische Land en het Ruhrgebied.
- Dat het daarbij om grote hoeveelheden gaat, blijkt uit de omvang van één van de grote stuwmeren: de 50 m hoge en 400 m lange muur van de Bigge Stausee houdt een watermassa tegen van maar liefst 172 miljard liter: genoeg om bijna 90 miljoen watt elektriciteit op te wekken.
- Tot het eind van de 19^{de} eeuw werden er hoogstens kleine dammetjes in Duitse riviertjes gebouwd om watermolens ook bij een lage waterstand van hun aandrijfkracht te kunnen voorzien.
- Rond 1890 verrees bij Remscheid in het Bergische Land de eerste moderne stuwdam: de Eschbachtalsperre.
- Door het succes van dit eerste grote waterbekken van Duitsland begon men spoedig met de aanleg van andere stuwmeren.
- Het Sauerland kwam daarvoor om twee redenen zeer in trek.
- In de buurt van de grote steden was de behoefte aan water en energie zo groot, dat (de weinige) nabijgelegen dalen al veranderd waren in meren.
- Maar dat bleek nog lang niet voldoende.
- Met de welvaart steeg bovendien de waterrecreatie.

Km 84 Uitrit 18. Olpe.	B54 Drolshagen.	
	B54 Olpe.	


Olpe ± 24.000 inwoners


- Niet ver van 'Autobahnkreuz Olpe' ligt deze districtshoofdstad, waar metaalindustrie de grootste werkgever is.
- De ruim opgezette plaats aan de zuidpunt van de Bigge Stausee vormt het centrum van een groot recreatiegebied.
- Om zijn vele lindebomen heet Olpe ook wel de 'Lindenstadt'.
- De plaats bestond al in de 12^{de} eeuw, toen zij tot de invloedssfeer behoorde van Keulen.
- De bisschop verleende de nederzetting in 1311 stadsrechten.
- Van de middeleeuwse bebouwing resteert door stadsbranden weinig meer dan delen van de oude stadsmuur.
- U vindt ze onder andere bij de St. Martinuskirche, het belangrijkste historische monument van de stad.
- De fraai geornamenteerde gotische façade van deze aan de beschermheilige van Olpe gewijde kerk is opgetrokken uit baksteen.
- De rondvaartboten varen vanuit Olpe over het Bigge-stuwmeer naar Attendorn (meer over de omgeving: zie onder Attendorn).

Km 79 Uitrit 17. Drolshagen-Wegeringh.	
---	---

Drolshagen ± 9500 inwoners

- Ongeveer 6 km ten westen van Olpe ligt het vakwerkstadje Drolshagen, een toeristencentrum in het dal van het riviertje de Rose.
- De St. Clemenskirche, een voor de streek unieke romaanse pijlerbasiliek uit de 12^{de} eeuw, werd gebouwd in opdracht van de Keulse bisschop.
- Het interieur bevat een laatgotische piëta van tegen 1500.

Km 70 Uitrit 16. Meinerzhagen.	B54 Meinerzhagen.	


Km 58 Uitrit 15. Lüdenscheid-Süd.	Herscheid.	

Omgeving van Lüdenscheid

- Zo'n kilometer zuidelijk van Lüdenscheid ligt Schloss Neuenhof, een 14^{de} eeuwse waterburcht, verbouwd in de 18^{de} eeuw en voorzien van vierkante hoekpaviljoens met barokke torens en prachtige smeedijzeren entree hekken.
- De Verse Stausee, ten zuidwesten van de stad in een bosrijke omgeving, werd in 1951 aangelegd en dient uitsluitend als drinkwaterbekken.
- Waterrecreatie is er verboden, maar wel toegestaan op de Glör Stausee, noordwestelijk van Lüdenscheid bij het toeristenplaatsje Schalksmühle ± 11.000 inwoners in het Volmedal.
- Door de vestiging van een grote fabriek voor elektronische apparatuur heeft dit stadje een industrieel karakter gekregen.
- Richting Kierspe liggen de Kierspetalsperre en de kleinere Jubachtalsperre, beide zonder een andere recreatieve bestemming dan een wandelingetje langs de oever.
- Naar het zuiden, onder Meinerzhagen, staat dicht bij de bron van de Agger het sierlijke, in vakwerkstijl uitgevoerde Wasserschloss Badinghagen.

   **Sauerland. Km 55**

Sauerland. Km 55    

Km 53 Uitrit 14. Lüdenscheid.	B229 Werdohl.	
--	----------------------	---

Lüdenscheid ± 80.000 inwoners

- Aan de noordzijde van een uitloper van het Eggegebirge ligt tussen de riviertjes de Lenne en de Volme een van de grootste steden van het Sauerland.
- Lüdenscheid is een industriële plaats die dankzij de nabijheid van een aantrekkelijk bosgebied ook in trek is als toeristencentrum.
- Al in de 13^{de} eeuw kreeg de plaats stadsrechten.
- De vesting Lüdenscheid met haar tien verdedigingstorens was in die tijd een toevluchtsoord voor de bevolking uit de omgeving.
- Het lidmaatschap van de Hanze bracht contacten met onder andere Vlaanderen en Engeland.
- Dat de omringende grond ongeschikt was voor landbouw, bepaalde de ontwikkeling van de stad.
- Om economisch het hoofd boven water te houden, moest de bevolking zich al vroeg gaan toeleggen op de huisnijverheid.
- Toen in de buurt ertsvoorraden werden aangeboord, groeiden de bedrijfjes uit tot fabrieken.
- Om die industrie was de stad in de Tweede Wereldoorlog een gezocht doel van geallieerde bombardementen.
- Van het oude Lüdenscheid is daarom weinig overgebleven.
- Eén van de weinige herinneringen aan de Middeleeuwen is een deel van de stadsmuur.
- De oudste huizen stammen uit het begin van de 19^{de} eeuw.
- Het moderne Lüdenscheid is gelukkig ook de moeite waard.

Km 48 Uitrit 13. Lüdenscheid-Nord.	
---	---

Km 43 Autobahnkiosk Kaltborn/Rölvede Mühle.(aan beide zijden van de autobahn)






Km 36 Uitrit 12. Hagen-Süd.	
------------------------------------	---


Hagen ± 217 000 inwoners

- Hagen ligt in de deelstaat Nordrhein-Westfalen, op de grens van het Sauerland en het Ruhrgebied.
- De stad is zetel van diverse bestuurlijke en educatieve instellingen, w.o. het Ruhrverband en de eerste Duitse universiteit voor postaal onderwijs.
- Karl-Heinz-Osthausmuseum (gebouwd door Henry Clemens van de Velde; moderne schilderkunst), Freilichtmuseum (technische cultuurmonumenten) stedelijk museum (stads- en regionale geschiedenis).
- Museum Hohenlimburg (collectie historische meubelen) in het gelijknamige, oorspronkelijk 13^{de} eeuwse slot (verbouwd in de 18^{de} eeuw), dat destijds zetel was van de graven van Limburg.
- De stad is zetel van diverse bestuurlijke en educatieve instellingen, w.o. het Ruhrverband en de eerste Duitse universiteit voor postaal onderwijs.
- Karl-Heinz-Osthausmuseum (gebouwd door Henry Clemens van de Velde; moderne schilderkunst), Freilichtmuseum (technische cultuurmonumenten) stedelijk museum (stads- en regionale geschiedenis) en museum Hohenlimburg (collectie historische meubelen) in het gelijknamige, oorspronkelijk 13^{de} eeuwse slot (verbouwd in de 18^{de} eeuw), dat destijds zetel was van de graven van Limburg.

Km 33 Uitrit 11. Autobahn Kreuz: Hagen.			Hagen.	
			Menden.	





Km 28 Uitrit 10. Schwerte-Ergste.	
--	---

Km 25 Uitrit 9. Autobahn Kreuz: Westhofer.			Köln.	
			Bremen – Hamburg.	

Km 21 Uitrit 8. Dortmund-Süd.	B54	Dortmund.	
	B54	Hagen.	

De zure regen en het stervende woud






- Het echte woud, het natuurlijke oerbos, is in het Sauerland zeer schaars geworden.
- Toch is de streek grotendeels bedekt met bos.
- Bosbouw en recreatie zijn er belangrijke middelen van bestaan.
- De groene heuvels staan echter bloot aan gevaren, waarvan de zure regen het belangrijkste is.
- De reiziger kan verschillende veranderingen in het karakter van de wouden zelf waarnemen.
- De oorspronkelijke, langzaam groeiende loofbossen zijn grotendeels vervangen door commercieel aantrekkelijkere naaldbomen.
- Naaldbomen kunnen verkocht worden als kerstboom, of leveren populaire, goedkope houtsoorten als vuren en grenen.
- Herfstkleuren zijn zeldzaam geworden in het bos.
- Bovendien vallen in de hoger gelegen delen van de bossen steeds meer kale plekken door de afdalingshellingen voor de steeds populairdere wintersport in dit gebied.

Km 15 Uitrit 7. Autobahn Kreuz: Dortmund-Witten.		 Bochum.	
			

Km 13 Uitrit 6. Dortmund-Eichlinghof.	
--	---

Dortmund-Eichlinghof

- De natuur heeft een belangrijke rol gespeeld in de geschiedenis van dit tussen de steden Hagen, Siegen en Korbach gelegen gebied, dat ongeveer zo groot is als de provincies Noord- en Zuid-Holland bij elkaar.
- In het noordwesten van de streek vonden al tijdens de laatste ijstijd, ± 60.000 jaar geleden, mensen beschutting in de druipsteengrotten die daar in de ruim 300 miljoen jaar oude kalklagen van het Devoon waren ontstaan.
- Ruim 500 jaar v. Chr. werd door de Kelten op verschillende plaatsen in het Sauerland, met name in het Siegerland, ijzer gevonden.
- Hoewel hun mijnen niet meer in gebruik zijn, heeft de verwerking van dit metaal tot op de dag van vandaag een belangrijke plaats in de lokale economie weten te behouden.
- De Kelten werden vanuit het noorden opgevolgd door Saksische stammen.
- Hun gebied reikte ongeveer tot aan deze streek en het is niet onwaarschijnlijk dat we de naam `Sauerland' te danken hebben aan hun aanwezigheid.
- Het woord zou zijn ontstaan uit de benaming `Süderland'.
- Andere verklaringen verwijzen overigens naar de schrale bodem en naar de smaak van het brood.

Km 10 Uitrit 5. Autobahn Kreuz: Dortmund-West.		 Dortmund.	
		 Kasel.	

Uitrit 4. Dortmund-Haven.



Dortmund

- De geschiedenis van Dortmund gaat meer dan 1000 jaar terug.
- Het is de handel die de stad heeft groot gemaakt.
- In de 19^{de} eeuw heeft de zware industrie de welstand nog verhoogd.
- Mijnen en staal waren de belangrijkste inkomstenbronnen.
- De mijnen zijn gesloten, de staalindustrie is overgebleven.
- Tijdens de Tweede Wereldoorlog was de stad een belangrijk doelwit voor de geallieerden.
- Alleen de Marienkirche bleef overeind.
- In geen enkele Duitse stad wordt zoveel bier geproduceerd als in Dortmund, ca. 600 miljoen liter per jaar.
- Het is dan ook vanzelfsprekend dat er een brouwerijmuseum is.
- Je kan dit vinden in de Märkische Strasse.
- De belangrijkste bezienswaardigheden en het shopping gedeelte bevinden zich echter in de oude stadskern binnen de oude stadsmuur die nu een kleine ring is.
- Het centraal station (Hauptbahnhof) is ook daar gesitueerd.
- Aan dit station ligt het Museum für Kunst- und Kulturgeschichte waar je alles verneemt over de rijke geschiedenis van de stad.
- Voor moderne kunst moet je in het Museum am Ostwall zijn, ook aan de kleine ring gelegen.
- Het bezit een belangrijke collectie door een schenking.
- Er zijn nog een paar kleinere musea met lokale thema's.
- In de voetgangerszone echter hebben we 4 kerken, waarvan 3 zeker de moeite lonen voor een bezoek te brengen: de Marienkirche is de oudste met bierbrouwers afgebeeld boven de koorstoelen.
- Daar tegenover staat de Reinoldikirche die heropgebouwd werd na de Tweede Wereldoorlog, dit is de hoofdkerk.
- Ook leuk is de Petrikerche met een Antwerps kunstwerk als attractie: een 16de eeuws houten hoogaltaar met vergulde figuren.
- Dat Dortmund een industriestad is zal je niet merken.
- De stadskern bruist van het leven.

Km 3 Uitrit 3.	45	42 Oberhausen.	
Autobahn Kreuz:			45
Castrop-Rauxel Ost.	42		

- Toen Dortmund in 880 als "Throtmani" genoemd werd in een oorkonde, was het een handelsnederzetting bij een door Karel de Grote gevestigd slot.
- In de Middeleeuwen was het een belangrijke Hanzestad aan de "Hellweg", de handels- en verdedigingsroute van Duisburg naar Magdeburg.
- Na 1830 wonnen de mijnbouw en staalindustrie terrein en groeide Dortmund uit tot tweede stad van het Ruhrgebied.

Km 0 Uitrit 2.	45	2 Oberhausen.	
Autobahn Kreuz:			45
Dortmund Nord-West.	2	2 Berlijn.	

Dortmund

- Dortmund is met zes grote brouwerijen, die jaarlijks meer dan 600 miljoen liter bier produceren, de grootste bierproducent van Duitsland.
- Boze tongen beweren dan ook dat bier het enige is dat Dortmund zijn 600.000 inwoners te bieden heeft.
- Het gerstenat zou onmisbaar zijn om het leven in de industriestad dragelijk te maken.
- De stad verloor in de Tweede Wereldoorlog bijna alle historische gebouwen, maar het imago als grauwe industriestad is overdreven.
- Ruim de helft van de werkende bevolking leeft van de dienstensector, er is een grote universiteit en de stad heeft een aantrekkelijk winkelaanbod.
- Vanuit Nederland worden speciale bustochten naar Dortmund georganiseerd om een dagje te winkelen.
- Bovendien heeft de stad enkele aantrekkelijke musea.
- In de staalfabrieken werken nog altijd meer dan 45.000 arbeiders, maar van de twintig mijnen die er aan het begin van de 20e eeuw te vinden waren, sloten de laatste twee in 1989.
- In 1968 opende de Dortmundse universiteit.

Sauerland

- De attracties van het Sauerland als vakantiegebied zijn de prachtigste vakwerkdorpjes, beboste bergtoppen van 300-800 meter hoogte, vele stuwmeren, een gordel met druipsteengrotten en in het noorden een groene hoogvlakte.
- De bergflanken zijn traditioneel vooral in trek bij wandelaars.
- De hellingen in de hogere delen van Sauerland trekken 's winters vele ski – langlauf en andere wintersportliefhebbers en zijn 's zomers meer en meer het domein van mountainbikers.
- De hoogvlakte bij Brilon en de streek rond Soest zijn zeer geschikt om te fietsen en te kanoën.